

Justitiedepartementet

*Enheten för demokratiutveckling, mänskliga rättigheter,
nationella minoriteter, folkrörelsefrågor och idrott
Departementssekreterare*

Utförande och redovisning av uppdraget till Institutet för språk och folkminnen

Bakgrund

Sverige har genom ratificeringen av ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (ramkonventionen) åtagit sig att främja att romer, i egenskap av nationell minoritet, har möjlighet att bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga delarna av sin identitet. En viktig del av identiteten är språket. Genom ratificeringen av den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen) har Sverige vidare åtagit sig att vidta åtgärder för att minoritetsspråken bevaras och utvecklas.

Målet för den svenska minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande (prop. 2000/01:1, utg.omr. 8, bet. 2000/01:SfU2, rskr. 2000/01:72).

Sveriges riksdag har i december 2005 behandlat regeringens proposition Bästa språket – en samlad svensk språkpolitik (prop. 2005/06:2, bet. 2005/06:KrU4, rskr. 2005/06:89). Ett av målen för den nationella språkpolitiken är att alla skall ha rätt till ett språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk. För att nå målen med språkpolitiken har den av staten finansierade språkvården inordnats i myndigheten Institutet för språk och folkminnen. Institutet ansvarar sedan den 1 juli 2006 för språkvården av bl.a. romani chib.

Behovet av en fördjupad studie

Språkliga minoriteter har funnits i Sverige sedan lång tid tillbaka. Minoritetsspråken, däribland romani chib, har emellertid ofta tvingats till en undanskymd tillvaro, och i vissa fall periodvis t.o.m. öppet motarbetats. Riksdagens beslut att ge romani chib status som nationellt minoritetsspråk i Sverige, innebär att statens ansvar för detta språk har ökat.

Språkvården av romani chib är eftersatt. För att romani chib skall kunna utvecklas och bevaras samt för att romer i Sverige skall kunna bevara språket som en viktig del av sin identitet behövs särskilda språkvårdande insatser.

I dag talas flera varieteter av romani chib i Sverige. Översiktliga kartläggningar av romani chibs historia i Sverige och dess ställning i dagens svenska samhälle har gjorts t.ex. av Minoritetsspråkskommittén, i betänkandet Steg mot en minoritetspolitik – Europarådets konvention om historiska minoritetsspråk (SOU 1997:192). Myndigheten för skolutveckling har bedrivit ett utvecklingsarbete för framtagande av läromedel för barn som talar romani chib och med ordböcker inom Lexinprojektet. Det saknas dock viktiga kunskaper om utbredningen och utvecklingen av de varieteter av romani chib som talas i Sverige i dag. Någon utbildning på högskolenivå finns för närvarande inte i Sverige för romani chib, och heller inte fasta forskningsresurser. Europarådet har i sina rapporter och rekommendationer till Sverige påpekat att bristen på läromedel är akut. En förutsättning för att Sverige skall kunna ta fram adekvat undervisningsmaterial på romani chib är att det finns ordböcker, skrivregelsamlingar, grammatikor m.m. Information om existensen av sådant material i Sverige saknas i dag.

Utförandet av uppdraget

Institutet för språk och folkminnen ges i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av situationen för romani chib i Sverige. Inom ramen för uppdraget skall Institutet för språk och folkminnen

- kartlägga vilka varieteter av romani chib som talas i Sverige och i vilken omfattning respektive varietet används,
- undersöka om huruvida det i Sverige eller i andra länder finns ordböcker, skrivregelsamlingar, grammatikor eller andra former av läromedel för de i Sverige talade varieteterna av romani chib samt
- lämna förslag om hur det fortsatta språkvårdsarbetet skall bedrivas för de i Sverige talade varieteterna av romani chib.

Uppdraget skall genomföras efter samråd med en referensgrupp av företrädare för romska organisationer som sätts samman av Institutet för språk och folkminnen.

Institutet för språk och folkminnen skall hålla Regeringskansliet informerat om hur arbetet fortskrider.

Redovisning

Uppdragstagaren skall senast den 1 maj 2007 göra en första avstämning av arbetet med Regeringskansliet.

Uppdraget skall skriftligen slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 februari 2008.